

СЛОВО

на празника на св. Николай Чудотворец

Смирението, придружено с тайно добротворство, е признак на съвършена любов към Бога

Произнесено в руската църква "Св. Николай", гр. София, 6/19.12.1947г.

Господ... погледна милостивно към молитвата на смирените и не презря молбите им. (Пс. 101:18 - по слав. прев.)

ЕТО думите на божествения Псалмопевец, намерили дивно възплъщение в живота на свети Николай Чудотворец, чиято памет празнуваме днес, мои възлюбени в Христа чеда. Господ винаги гледа милостиво на неговото молитвено ходатайство за нас и то никога не бива пренебрегвано или отхвърляно от Бога. И може ли да бъде иначе, когато Сам Господ му е дарувал като на Свой изключителен избраник велико молитвено дръзновение? Заради това негово дръзновение нашата света Църква го нарича в молитвите си Божий угодник и чудотворец по-често, отколкото другите светии. С тези названия тя свидетелствува, че св. Николай има необикновена благодат в своето молитвено дръзновение пред Бога и изразява това, като го нарича пръв наш застъпник след Пречистата Божия Майка.

И ние с вас, възлюбени, знаем колко бързо и неизменно е проявявал св. Николай Чудотворец тази своя благодат в отговор на молитвите на вярващите към него в продължение на повече от 1600 години. Тази благодат на светителя се проявява ту като наказваща за кощунство, ту като милваща чрез изцеляването ни от всевъзможни болести и избавянето ни от всякакви беди и напасти.

Преди три години страшно знамение на св. Николай стана в село Тополница, близо до град Дупница. В селото има старинна църква, посветена на този Божий угодник. Отвън, високо над входа на храма, стои голяма икона на св. Николай. И ето че двама младежи от селото, родни братя, решили да извършат зло дело. През нощта те поставили стълба пред иконата. По-големият брат се качил на нея и избол очите от лика на св. Николай, а по-малкият през това време държал с двете си ръце стълбата. На другия ден те отишли да работят в полето. По пътя намерили малка неизбухнала бомба и започнали да я отварят. Бомбата се взривила и на по-

големия брат изтекли двете очи, а на по-малкия били откъснати китките на двете ръце, с които държал стълбата. Цялото село било дълбоко потресено от това страшно наказание над подигралите се с образа на светителя-чудотворец. Очите на иконата така и останали избодени, за назидание на вярващите, които идват тук от различни краища на България, за да се убедят сами в достоверността на кощунството, така страшно наказано от св. Николай.

Но в несравнено повече случаи св. Николай явява целителна благодат. Невъзможно е да се изброят неговите чудеса. Те са многобройни като небесните звезди и като морския пясък. И кой от нас не е изпитал в своя живот молитвеното застъпничество на св. Николай? Кой от нас е останал нечут от него, когато му се е молел по време на болести и всякакви бедствия в своя живот? Нека и занапред винаги му се молим с неизменно упование и той никога няма да ни остави без утеха в нашите скърби.

Но ето какво трябва преди всичко да помним, когато се молим на св. Николай. Тази велика благодат в нейните дивни прояви той е придобил чрез своето смирение. Със своето смирение си придобил величие, а с нищетата си - богатство, се казва в тропара в чест на този Божий угодник. При това св. Николай Чудотворец е имал истинско и най-високо смирение. Светите отци на Църквата свидетелствуват, че не е голяма заслуга да имаме първоначалното смирение, което се състои в това, да съзнаваме греховете си. Трябва човек да е загубил всякакъв срам и да е помрачил своята съвест, за да няма съзнание за своите грехове - толкова очевидни са те. Но голяма заслуга в Божиите очи е да приписваме всички свои добри дела не на себе си, а на Бога, на Неговата Божествена благодат и при това да се стараем да ги вършим тайно. Такова смирение е най-възвишено и съвършено, защото тук то се съпровожда със съвършена любов към Бога: ние не искаме славата на нашите добри дела да се приписва нам, а искаме само едно - да останем незабелязани и славата на нашите дела никак да не бъде отнасяна към нас, а всецяло и единствено към Бога. По такъв начин ние на дело осъществяваме думите на Божественото Писание: Не нам, Господи, не нам, а на Твоето име дай слава (Пс. 113:9).

С това тайно смирение ние най-вече благоугаждаме на Бога, така най-вече изразяваме любовта си към Него. Ето защо в Проповедта Си на планината Господ тъй много е учил за тайното добротворство: Гледайте, казал Той, да не проявявате своята праведност пред човеците, за да ви видят; инак,

няма да имате награда при Небесния ваш Отец. И тъй, кога правиш милостиня, не тръби пред себе си, както правят лицемерците по синагоги и по улици, за да ги хвалят човеците. Истина ви казвам: те вече получават своята награда. А ти кога правиш милостиня, нека лявата ти ръка не знае, какво прави дясната, та милостинята ти да бъде скришом; и твоят Отец, Който вижда в скришно, ще ти въздаде наяве. И кога се молиш, не бъди като лицемерците, които обичат да се спират по синагоги и по кръстопътища да се молят, за да се покажат пред човеците. Истина ви казвам, те вече получават своята награда. А ти, кога се молиш, влез в скришната си стая и, като си заключиш вратата, помол се на твоя Отец, Който е на тайно; и твоят Отец, Който вижда в скришно, ще ти въздаде наяве (Мат. 6:1-6).

Оттук става ясно защо преп. Паисий Велики на въпроса, коя е най-възвишената добродетел, е казал: "Тази, която се извършва тайно".

Такава тайна добродетел в цялата и пълнота е била присъща на св. Николай Чудотворец. От неговото жизнеописание и акатист се вижда, че той спасил от греховно падение три девизи, като за всяка една от тях тайно нощем хвърлял по кесия със злато през прозореца на техния дом.

И тъй, какво назидание трябва да извлечем за себе си, имайки пред очи съвършеното смирение на св. Николай, съпроводено с тайно добротворство или, което е същото, с истинска любов към Бога. Св. ап. Павел в Посланието си до евреите казва: Помнете вашите наставници... и... подражайте на вярата им (Евр. 13:7). Затова, като празнуваме паметта на нашия велик наставник св. Николай и като помним неговото дивно смирение, нека с вас, възлюбени, да подражаваме на това смирение, не само защото то е най-възвишената добродетел, но и защото смирението унищожава тщеславието, тази ужасна страст, която погубва дори постигналите съвършенство. Какво съвършено същество е бил денница, първият ангел, преди своето падение! Според свидетелството на светите отци от светлината на неговата благодат се озарявала цялата вселена. Но той не се задоволил със славата, която получил от Бога, и пожелал да бъде равен Богу, поради което и погинал навеки. Нашите прародители също били погубени от тщеславието, което възбудило в тях желание да станат равни на Бога по знание. Дори Спасителя, когато постил 40 дни в пустинята, дяволът се опитал да изкуши с тщеславие, но опитът му не се увенчал с успех.

Ние знаем какви големи благодатни дарования и откровения е имал ап. Павел. Но чрез тщеславието дяволът би могъл да отнеме от него цялото величие на тази благодат. Това обаче не станало, защото Господ изпратил на Своя велик апостол смиряващо средство под вид на жило в плътта: И, за да се не превъзнасям с премногото откровения, казва Апостолът във Второто си послание до коринтяни, даде ми се жило в плътта ангел сатанин, да ме бие по лицето, за да се не превъзнасям. Затова три пъти молих Господа, да го отстрани от мене. Но Той ми рече: стига ти Моята благодат; защото силата Ми се в немощ напълно проявява (2 Кор. 12:7-9).

Св. Симеон Стълпник имал веднъж следното видение: явила му се огнена колесница с "ангели", които му казали, че той така е у годил на Бога, че Господ им е заповядал да го вземат жив на небето, подобно на пророк Илия. И св. Симеон, като повярвал на видението, вдигнал единия си крак, за да се качи в колесницата, но в този миг се оградил с кръстното знамение и веднага всичко с шум изчезнало. Тогава св. Симеон, за наказание, че се е поддал на тщеславния помисъл, цяла година стоял на стълпа на един крак.

Не избягнал нападенията на тщеславието и преп. Серафим Саровски. Предложили му архимандритство и длъжността игумен на една от руските обители. Поради смирение той отказал. Но тщеславието започнало да смущава неговото въображение и сърцето му. Тогава преп. Серафим застанал на камък и 1 000 дни и ноци, с вдигнати към небето ръце, се молел с молитвата на митаря: Боже, бъди милостив към мене, грешния. И тщеславието го оставило завинаги.

Така страдал от тщеславието и светител Тихон Задонски. Живеейки на покой в Задонския манастир, той изпитвал много напасти от някои невежи послушници, които тежко го оскърбявали, наричали го лицемер, фарисей и дори хвърляли по него дърва и камъни. Един от епархиалните архиереи, приятел на св. Тихон, го поканил да приеме длъжността епархийски владика. Св. Тихон започнал да се колебае: дали да остане на покой, или да се съгласи с предложението на своя приятел. Тщеславието започнало силно да го напада. Веднъж като седял пред своята килия, светителят се отдал на тщеславните помисли. В този миг при него дотичал известният юродив заради Христа от Задонския манастир, монах Аарон, и като го ударил по бузата, му казал: "Не мисли високо за себе си!" Св. Тихон бил поразен от прозорливостта на юродивия, който изобличил неговите тайни тщеславни помисли. Оттогава той започнал да плаща на юродивия пенсия -

по три копейки на ден. Обаче въпреки това под влияние на усилените молби на своя приятел архиерей, св. Тихон написал молба до Св. Синод да бъде назначен на длъжност епархийски архиерей. Тогава в килията му влязъл същият този юродив и казал: "Божията Майка не ти разрешава никъде да отиваш оттук". Св. Тихон веднага скъсал молбата си и от този момент тщеславните помисли го оставили.

Има много примери как от тщеславието са погивали велики подвижници, свети хора. Известно е например, че бл. Теофил, който заемал длъжността иконом на Аданската църква, от смирение отказал да бъде посветен в епископски сан. А след това, поради интриги на клеветници, бил отстранен дори от икономска длъжност. Тогава тщеславието го нападнало с неимоверна сила и той влязъл в общение с дявола, отрекъл се от Христа и престанал да се причастява, само и само да получи отново изгубената длъжност на иконом, но вече с помощта на дявола. Наложила се особената намеса на Божията Майка, за да бъде спасен бл. Теофил от окончателна погибел. Но много, твърде много са били случаите на пълна погибел на велики подвижници поради тщеславие, за което ни разказват Атонският патерик и книгата с творенията на преп. Йоан Касиан.

Затова, възлюбени, нека като от вечния и неугасим геенски огън се боим от тщеславието, помнейки думите на св. ап. Петър: Ако праведникът едвам се спасява, нечестивецът и грешникът де ще се яви? (1 Петр. 4:18). Но заедно с това с цялото си сърце да се стремим към придобиване на съвършеното смирение с неговото тайно добротворство, с неговата истинска любов към Бога. Нека умоляваме св. Николай да ни дарува това смирение, с което той се отличавал, като най-нужно и спасително за нас благо. Ако имаме този стремеж, то св. Николай ще ни обикне. Той ще излее върху нас цялата си любов, цялата си благодат. Той ще чува и ще изпълнява всички наши молитви към него, ще ни избавя от всички наши беди и скърби и завинаги ще ни съедини с Христа за вечна, непрестанна радост в Неговото Небесно и блажено Царство. Амин.